

СТАНОВИЩЕ

от проф. Тома Томов, Нов български университет
по дисертация за присъждане на образователна и научна степен **ДОКТОР**

на тема: **КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО БОГАТСТВО НА БЪЛГАРИЯ В
СПИСЪКА НА СВЕТОВНОТО КУЛТУРНО И ПРИРОДНО НАСЛЕДСТВО НА
ЮНЕСКО. НОВИ ДАННИ И МЕТОДИ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ**

с автор Асен Бонджев

Становището се основава на представен от докторанта дисертационен труд в обем от 222 страници и отделно приложение от 121 страници (стратегии, административно-правни документи и архивни документи за Свещарската гробница). Той е структуриран в увод, две части – първата (24-169 стр.) с четири параграфа, втората (170-195 стр.) – с два, заключение, приложения, научни приноси и библиография, обхващаща 18 превода на исторически извори, 152 български и 62 чуждоезични заглавия.

Най-напред следва да се изтъкне, че в структурно отношение трудът е в очевиден дисбаланс, разпадайки се на две самостоятелни части, всяка значима за своето професионално направление. При това положение е трудно да се говори за овладян материал или за изследователски подход! В Увода културно-историческото наследство се определя като „незаменим ресурс за икономическо развитие [и] инструмент за международно влияние“ и, съобразно критериите на ЮНЕСКО авторът прави своя избор на обекти – антропогенни и природни. Въпросът е доколко телеграфното регистриране на последните е уместно в докторска дисертация по история! Но по-неуместно е заявеното от автора „...непреодолимо желание държавата отново да възвърне подобаващата ѝ се роля на добър стопанин“, което остава единствено в рамките на трафаретната заявка, която не намира развитие в изложението. Отново заявената от автора цел за „пълноценно възползване от съвременните методи за международно популяризиране“ на материалните български паметници под егидата на ЮНЕСКО поставят четящия в ролята на Диоген със запалена свещ, но не да търси човека, а връзката с историята! Към това се добавя и заявката „да се обследват съществуващите практики по популяризиране на културното ни богатство, да се анализират настоящите

ни външни целеви сектори и потенциалните бъдещи, особено с оглед новите тенденции след кризата от 2020 г. и предложат нови методи за привличане на интерес“. Разбира се, за това има обяснение, което се дължи на самопризнанието на автора, че неговите компетенции са в сферата на международната търговска дейност и „поради това извън първата (историческа/изследователска) част са приоритизирани маркетингови похвати за популяризиране – сфера, в която, смея да твърдя, притежавам известни компетенции“. Тук би следвало да спра и да завърша, че това е напълно достатъчно авторът с така представения труд да се яви пред друго жури и в друго направление, но не и свързано с история!

Но ще продължа, за да изложа онова, което не бива да се прави! На стр. 23 е посочено, че смисълът на науката е „да анализира, да изследва, да се съмнява, да гради нови хипотези, а истината, макар и понякога субективна, да се поражда в спора“. Неоспорим факт стига да има солидна основа и необходимите компетенции за това, но в нашият случай не са налице. Затова говори напълно излишното разглеждане на тракийския орфизъм и целият първи параграф на първа част. Липсва приносен момент при изброяването на всеки от българските материални паметници под егида на ЮНЕСКО, вместо това авторът се задоволява да посочи като заключение или уебсайта на световната организация, или тезата на един или двама автори - напр. стр. 81, бел.161, 88, бел. 178 или Л. Огненова-Маринова/ Б. Димитров (за Несебър), О. Минаева (Мадарски конник), Е. Бакалова (Ивановски скални манастири). Лошо впечатление прави прецитирането на извори – напр. Stephanus Byzntinus, *Ethnica*, ed. August Meineke, Berolini: Reineer 1849, чийто текст е на гръцки и споменаването на Месемврия се намира на стр. 446.15-21. Към това следва да добавя и цитатите от извори без препратка – напр. Боянски поменик (стр. 120), ктиторски надпис от Боянската черква (стр. 123) и от Рилския манастир (стр. 134) и т.н. Отбелязвам това, тъй като все пак става дума за дисертация и претенция за „научна и образователна степен доктор“! Обяснението на исихазма (стр. 111-114) стои отделно от текста и би следвало да намери своето място сред бележките под линия в много по-стегнат вид. На практика, цялата първа част на дисертацията е придобила формата на справочник, който изброява, но не представя нов принос! Не виждам смисъл от изброяването на природните богатства под егидата на ЮНЕСКО след като акцентът е върху „културно-историческото богатство на България“! По същият начин стои и въпросът с т.нар. „нематериалното културно наследство“ - ако авторът желае да се занимае с него, то трябва да е указано в заглавието.

Във втора част авторът признава, че тя „има малко общо с историческата наука“! Оттук следва питането, защо тогава избира историята, а не се е насочил към направлението в което има познания и компетенции, където би могъл да намери адекватно признание за своите предложения! Не мога да посоча достойнства на представената дисертация особено в т.нар. историческа част, която освен изброяване и обичайна информация за културно-историческите паметници в България под егида на ЮНЕСКО е лишена от анализ, последван от синтез! Каква е ползата от нея за представения труд остава загадка. На тази мисъл навежда и Заключениеето, в което отново надделява маркетинга, туристическата дестинация и свързаните с тях проблеми-препоръки, но отново в трафаретна форма! В крайна сметка авторът следва да покаже надграждане в уменията не само да събира информация, но най-вече да си служи адекватно и професионално с нея, нещо, което в този труд така и не се открива. Дори голямото приложение не надхвърля едно просто прилагане на разнородни материали с претенция за обем и познаване.

Резултатите от дисертационното изследване са представени чрез едно участие на международна конференция, останалите три заглавия са обявени „под печат“, неизвестно къде!

Авторефератът на дисертацията като форма, обем и съдържание отговаря на нормативните изисквания.

От горните констатации следва, че Асен Бонджев не се е справил с основното изискване към един докторант - да покаже, че е в състояние да провежда научно изследване, че има съответния капацитет да изпълнява изследователски задачи.

Гореизложеното дава основание убедено да се даде **ОТРИЦАТЕЛНА** оценка и препоръча на почитаемото Научно жури да не присъди на Асен Бонджев образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 2.2 История и археология.

15. 05. 2023 г.
София

Изготвил становището:
(проф. Тома Томов)